

ПРАВНА УРЕДБА НА КОНТОКОРЕНТНИЯ ДОГОВОР СПОРЕД ИТАЛИАНСКИЯ ГРАЖДАНСКИ КОДЕКС – СРАВНИТЕЛНОПРАВЕН АНАЛИЗ

Благой Златанов*, Сузан Руфат**

I. Въведение

С влизане в сила на Италианския граждански кодекс (ИтГК) от 1942 г. (Codice civile) се създадоха необходимите правни предпоставки за рационално структуриране на стопанския обмен. Нормите на търговското право (без морското право) също се включиха в Codice civile (CC). Контокорентният договор (договорът за текуща сметка, *conto corrente*¹) се уреди подробно и детайлно в самостоятелна глава XVI („Del conto corrente“/„За текущата сметка“), която се състои от единадесет разпоредби (чл. 1823–1833 ИтГК). Следва да се констатира за пълнота и юридическа прецизност, че у нас с приемането на част III на Търговския закон (ТЗ) (обн., ДВ, бр. 83 от 1996 г.) се постигна систематизация на търговските сделки, като контокорентният договор (договорът за текуща сметка) се уреди в самостоятелна глава XXVIII, която обаче се състои само от една разпоредба с три алинеи (чл. 419 ТЗ). Лаконичната и изключително пестелива правна уредба на текущата сметка в нашия ТЗ на практика не дава отговор на редица важни и сложни въпроси, които могат да възникнат в процеса на правоприлагането.

Предлаганата статия има за цел да представи нормативните

---

* Адвокат и синдик от гр. Велико Търново, доктор по право, редовен асистент по търговско право към катедра „Частноправни науки“ при Юридическия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“.

** Сътрудник в адвокатска кантора.

¹ Вж. **Franchi, L., V. Feroci, S. Ferrari.** Codice Civile e di Procedura Civile e Leggi Complementari (a cura di Giorgio Ferrari). Milano, 2018, p. 1295. Срв. чл. 1823–1833 Codice Civile (CC), както и чл. 1852–1857 CC.

разрешения, установени от модерния италиански законодател, както и да даде отговор на противоречиво решавани в българската доктрина и практика (договорна, счетоводна, съдебна и арбитражна) въпроси относно същността и действието на договора за текуща сметка (ДТС). В статията се акцентира върху научната дискуссионност и практическата приложимост на разгледаните въпроси. В изследването на текущата сметка са използвани комбинирано следните методи: догматичен (коментаторско-гълкувателен), исторически, сравнителноправен, социално-икономически, статистически, методите на формалната и на правната логика, които са типични за търговскоправната ни наука. В статията са включени препоръки и предложения за усъвършенстване на уредбата, посветена на ДТС у нас, в светлината на отбелязаните принципни (класически) разрешения на италианското и други законодателства. Следва да се посочи, че през италианския период от развитието на търговското право (*jus mercatorum*) в италианските градове републики (Генуа, Венеция, Флоренция, Верона, Пиза, Амалфи и др.) през XI–XII век се създава съвременната търговскоправна категория *контокорент* (*conto corrente*), а търговският термин *салдо* (*saldo*) също има италиански произход. Считаме, че темата е значима, и се надяваме да предизвика обсъждания, които да доведат до градивни резултати. Ако перефразираме съждението на Лао Дзъ²: този, който познава другите (чуждите) законодателства, е умен, а този, който познава своето, е мъдър.

II. Изложение

Понастоящем в Италия (както в Швейцария, Холандия, Русия) е налице единство на частното право, тъй като търговскоправната материя е инкорпорирана в ИтГК, а у нас (както в Германия, Австрия, Франция, Турция) е налице дуалистична частноправна система, т.е. дуализъм на частното право. В ИтГК е дадена легална дефиниция на договора за текуща сметка (ДТС). Той се определя като съглашение *между две лица* (курсивът наш – б. а.), които уго-

---

² „Който познава другите, е умен, който познава себе си, е мъдър.“

варят вземанията и задълженията, породени от взаимните им отношения, да се водят в една сметка, която се приключва периодично (sic чл. 1823, ал. 1 ИтГК). Този текст по замисъл съответства на чл. 419, ал. 1, изр. 1 ТЗ, но с едно съществено (радикално, флагрантно) различие – италианският законодател не е поставил изискване поне едната страна по контокорента да има качеството на търговец.³ Обратно, у нас при ДТС по дефиниция поне една от страните по него трябва да е търговец.⁴ Българският законодател стриктно поне в това отношение е възприел разрешението, установено в § 355, ал. 1 *Handelsgesetzbuch vom 10. Mai 1897* (HGB) – поне едната страна по контокорентния договор да има качеството на търговец.⁵

По италианското (търговско) право ДТС е неформален. У нас също контокорентният договор е неформален⁶ с оглед на принципа за бързина, опростеност и рационалност на търговския оборот и затова няма пречка той да бъде сключен и устно. Считаме обаче, че е наложително да се направи промяна в нормативната ни уредба, посветена на ДТС – в чл. 419 ТЗ да се създаде нова алинея със следното съдържание: „Договорът за текуща сметка се сключва в писмена форма“. Това предложение *de lege ferenda* отчита в пълна степен принципа за сигурност на търговския оборот.⁷

---

³ За пълнота от сравнителноправен аспект следва да се отбележи, че и в чл. 89, ал. 1 от турския Търговски кодекс № 6102 от 13.01.2011 г. (ТТК), както и в чл. 856 от Гражданския и търговски кодекс на Тайланд (ГТК на Тайланд) липсва изискване поне едното от двете лица по текущата сметка да е търговец. Вж. **Caringella, Fr.** *Contratti. Normativa e giurisprudenza ragionata*, 2008, 959–960.

⁴ Вж. вместо (преди) всички **Герджиков, О.** Търговски сделки. 4. изд. С., 2015, с. 271 и 342; **Стефанов, Г.** Търговско облигационно право. Търговски сделки – общи положения. Отделни видове търговски сделки, В. Търново, 2014, с. 217; **Голева, П.** Търговско право. Кн. II. Търговски сделки. 4. прераб. и доп. изд. С., 2012, с. 272.

⁵ Така и **Златанов, Бл.** Относно дефиницията на договора за текуща сметка. – *De jure*, 2016, № 2, с. 204. Вж. по-подробно **Козак, К.** Учебник по търговско право (превод от немски). С., 1920, с. 357.

⁶ Така и **Голева, П.** Цит. съч., с. 275.

⁷ Съгласно чл. 89, ал. 2 ТТК (Turkish Commercial Code № 6102 / 13.01.2011) договорът за текуща сметка е недействителен, ако не е сключен в писмена форма.

В разпоредбата на чл. 1823, ал. 2 Codice civile (CC) е закрепено правилото, че в контокорентната сметка се записва и вземането по междинното салдо. Тъкмо затова последното се нарича в договорната и счетоводната практика „салдо пренос“. Следователно междинното салдо се пренася (прехвърля, минава) като перо (вземане) в новата текуща сметка. Само ако срокът на ДТС е изтекъл, задължението (по крайното салдо) следва да се изплати (арг. от чл. 1823, ал. 2 CC). Както прецизно се отбелязва в практиката на стария ни ВКС, „при действието на ТЗ от 1897 г. (отм.), салдото по приключената сметка се включва в новата, като по своята същност тази операция впада (попада – б. а.) в категорията на т.нар. безкасови операции и замества по-сложната: да се отпусне заем за изплащане на салдото по старата текуща сметка, като този заем се впише в задължение по новата“ (вж. р. № 869/30.06.1932 г. ВКС, II г. о.⁸). Това квазипозитивно разрешение следва да бъде изцяло подкрепено и възприето при прилагането и на действащото търговско законодателство, посветено на ДТС у нас.

По наше мнение, въпреки липсата в нашия ТЗ на аналогичен на чл. 1823, ал. 2 ИтГК текст, „отсъствието“ може да се преодолее, като правилото се извлече чрез тълкуване и правоприлагане с аргумент от по-силното основание. В този смисъл междинното (текущото) салдо (остатъкът) при всяко периодично приключване на сметката следва да се третира като отделно установено перо, поставено отново в сметката за следващия отчетен период. След като в текущата (контокорентната) сметка се записват взаимните и еднородни вземания и задължения (най-често парични) на контокорентистите, породени от трайните им отношения, то *per argumentum a fortiori* в контокорентната сметка се записва и вземането по междинното салдо, т.е. вземането по т.нар. салдо пренос. Както правилно се приема в старата ни търговскоправна доктрина, само окончателното салдо съдържа в себе си договорното основание за плащане, следователно и основанието за иск.⁹ Смятаме, че само с изтича-

⁸ Вж. Цукев, Г. Съдебна практика. Книга IV, 1931, 1932 г. С., 1936, с. 1065.

⁹ Вж. Джидров, П. Коментар на Търговския закон. За търговските сделки. Т. IV, Ч. I. Фотот. изд. С., 1994, с. 1216.

нето на срока на ДТС може да се предяви претенцията от текущата сметка, а не и по-рано при законните или договорни приключвания на сметката. По силата на ДТС сметката продължава да тече до срока, определен от страните контокорентисти.¹⁰

Съгласно чл. 1824 ИтГК от текущата сметка са изключени вземанията, които не подлежат на компенсиране/*compensatio* (прихващане) – например вземания, породени от умишлени непозволені деяния, не може да се записват (отнасят) *a conto* (по сметката).

По италианското (търговско) облигационно право лихви върху насрещните вземания се начисляват от датата на записването (вписването) им в текущата сметка (вж. чл. 1825 ИтГК; срв. чл. 95 ТТК/Turkish Commercial Code № 6102/13.01.2011¹¹ във вр. с чл. 90, ал. 1, т. „д“ с. к.), т.е. лихвите са естествено следствие на ДТС. По италианското законодателство по вземанията, включени в текущата сметка, се начисляват лихви (*interessi*) в размера, установен по силата на договора, или съгласно обичайния размер, или, ако такъв не е установен, съгласно размера, определен от закона (вж. чл. 1825 ИтГК/art. 1825 Codice civile).¹² В новата ни търговскоправна доктрина се приема, че по правило договорът за текуща сметка води до отпадане на правото на лихва върху насрещно дължимите суми, като не е необходимо в него да се включва изрична уговорка в този смисъл, тъй като неплащането на лихви е естествено следствие на текущата сметка.¹³ Поддържа се също така, че договорът за текуща сметка води до неприлагане на правилото, според което между търговци лихва се дължи, дори и това да не е уговорено. В крайна сметка се достига до извода, че е възможно обаче страните да се спора-

¹⁰ Вж. **Джидров, П.** Цит. съч., с. 1216.

¹¹ Срв. Turkey: Starting Business (Incorporating) in Turkey Guide – Practical Information and Regulations. Vol. 1. Washington DC, USA, Turkey, 2015, p. 122.

¹² Вж. по-подробно **Caringella, Fr.** Contratti. Normativa e giurisprudenza ragionata, 2008, p. 961. Също **Franchi, L., V. Feroci, S. Ferrari.** Op. cit., p. 205.

¹³ Така **Стефанов, Г.** Търговско облигационно право. Търговски сделки – общи положения. Отделни видове търговски сделки. В. Търново, 2014, с. 219. По наше мнение правото на лихва върху насрещно дължимите суми при ДТС отпада само и единствено в рядката хипотеза, когато страните по контокорентното отношение са търговец и нетърговец (*per argumentum a contrario* от чл. 294, ал. 1 ТЗ). Вж. и **Голева, П.** Цит. съч., 70–71.

зумеят за начисляването на лихви върху отделни суми, като „...при сключен договор за текуща сметка лихвата може да бъде само договорна, а не и законна“¹⁴. Следователно неплащането на лихви се явява естествена последица на контокорентния договор. В резултат на това разбиране чл. 294, ал. 1 ТЗ се оказва изцяло игнориран. А тази разпоредба урежда дължимостта на лихва между търговци. По тази причина това поддържано в доктрината ни виждане не може да се възприеме. Член 294, ал. 1 ТЗ като общо (принципно) положение на търговското ни облигационно право е приложим по отношение на ДТС. Разбира се, чл. 294, ал. 1 ТЗ има диспозитивен (условен, овластителен) характер, като указанието е дадено от законодателя чрез употребения израз „освен ако е уговорено друго“¹⁵.

Съгласно чл. 1831 ИТГК приключването (закриването) на сметката се извършва на датите, определени в договора за текуща сметка, или съгласно обичая, а ако такъв не е установен – в края на всяко шестмесечие, считано от датата на сключване на договора. Според чл. 419, ал. 2, изр. 1 ТЗ приключването става в края на календарната година, освен ако е уговорено друго. И двете търговскоправни норми са диспозитивни (условни), т.е. прилагат се, когато страните не са уговорили времето за приключването, сиреч когато те не са уговорили нещо друго, различно от диспозициите на двете норми. Италианското разрешение дава приоритет на договора, а ако липсва договорна клауза за приключването на сметката, се прилага обичаят (обичайното право). Признаването на обичая като източник на правото в случая става чрез правна норма и затова може да се приеме, че обичаят черпи правната си сила от закона (art. 1831 CC). При липса и на обичай приключването на контокорентната сметка става (се извършва) в края на всяко шестмесечие, считано от датата на сключване на договора. По наше мнение от практическа глед-

---

¹⁴ Вж. **Стефанов, Г.** Цит. съч., с. 219; **Стефанов, Г.** Търговско право. Т. II. Отделни видове търговци. Отделни видове търговски сделки. Търговска несъстоятелност. В. Търново, 2005, с. 271.

¹⁵ Срв. **Златанов, Бл.** За лихвата при договора за текуща сметка. – Право-то – традиции и перспективи. Юбилейна научна конференция по повод на 25 години от създаването на ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“. Пловдив, 2018, 222–229.

на точка може би разрешението у нас е по-удачно, тъй като обичаят следва да бъде доказан от страната по контокорента, която се позовава на него (например чрез вещи лица, свидетели, търговски камари и техни сборници с регистрирани обичаи, съдебна или арбитражна практика).¹⁶

В ИтГК е установено изрично, че ако страната контокорентист, която е получила *извлечението от сметката* (т.е. приключената сметка с остатък), не го оспори в рамките на договорения срок или съгласно обичайния срок, то се приема (се счита) за одобрено (вж. чл. 1832, ал. 1 СС). Ако приключената сметка (респ. остатъкът), не е оспорена в горепосочените срокове, се счита, че сметката е потвърдена (одобрена) и задължението по салдото прието. У нас приключването на сметката следва задължително да се потвърди писмено от страните по ДТС (чл. 419, ал. 2, изр. 1 ТЗ). Българският законодател с основание е дал приоритет на принципа за сигурност на търговския оборот, тъй като обикновената (частна) писмена форма за действителност (*forma ad solemnitatem, forma ad substantiam*) на потвърждаването безспорно създава правна сигурност и внася яснота в търговския обмен.

Одобрението (одобряването) на сметката съгласно чл. 1832, ал. 2 ИтГК, не лишава от правото да се докаже, че тя съдържа грешка или измама (срв. и чл. 303 ТЗ от 1897 г. – отм.¹⁷). В този смисъл одобрението на салдото не затваря възможността за установяване на една грешка или измама в него. Следва да се има предвид, че при всички извлечения от текущи сметки в счетоводната техника е обичайна бележката S. E. & O. (т.е. *salvis erroribus et omissionibus*).¹⁸ При изпращане на извлечения след приключване на текущите сметки страните по контокорента, резервирайки се във верността на изпратеното извлечение от сметката, поставят пред подписа си горните три начални латински букви, което означава „запазвам си правото да се коригирам, в случай че е допусната греш-

¹⁶ Вж. **Стефанов, Г.** Търговско право. Обща част. 3. доп. и акт. изд. В. Търново, 2016, с. 57.

¹⁷ Вж. **Голева, П.** Цит. съч., 273–274.

¹⁸ Вж. **Кацаров, К.** Систематичен курс по българско търговско право. 4. изд. С., 1990, с. 526.

ка¹⁹. В счетоводната практика се използват и латинските букви S. E. C. (т.е. *salvo errore in calculo*), което означава „запазвам си правото да се коригирам в случай на грешка в калкулацията“. В срок от шест месеца, считано от датата на получаване на извлечението от сметката, може да се направи (да се подаде) възражение (оспорване, контестация) с препоръчано писмо с обратна разписка. Това възражение (оспорване, контестация) се погасява със специален (особен) кратък давностен срок – шестмесечен, от получаването на приключената сметка (т.е. на извлечението от сметката).²⁰

В чл. 1827 ИтГК е посочено принципното положение, че вписанияте (включените) в текущата сметка (*a conto, a compte*) вземания и задължения загубват своята индивидуалност и се превръщат в едно неделимо цяло (арг. и от разпоредбата на чл. 1823, ал. 1 СС). Изрично обаче е установено, че контокорентният договор не може да влияе върху правната валидност и върху съдържанието на конкретните сделки²¹, от които са възникнали вписаните *a conto* вземания. В случай че дадена сделка (най-често стоков договор) е например унищожена, съответната партида (съответното перо) се премахва от сметката. По наше мнение липсата на подобно правило в нашия ТЗ ни най-малко не означава, че такъв извод не може да се извлече чрез логическо (реално) тълкуване. Безспорно е, че сравнителноправният метод играе изключително важна и полезна роля чрез сравняването на близки по съдържание и *цел* правни норми от различни законодателства. С оглед на правната сигурност обаче липсата на подобна разпоредба в нашия ТЗ следва да се преодолее чрез законодателна намеса.

Според чл. 1828 ИтГК, в случай че вземането, включено в сметката, е гарантирано с реална или лична гаранция, титулярят му има право да се възползва от съществуващата в негова полза гаранция за салдото при приключването²² на сметката до размера на га-

¹⁹ Срв. **Хаджиев, Ал.** Търговски енциклопедичен речник. С., 1930, с. 3 и 431.

²⁰ Вж. по-подробно у **Franchi, L., V. Feroci, S. Ferrari.** Op. cit., p. 206.

²¹ Срв. **Голева, П.** Цит. съч., с. 277.

²² Колебаейки се между термините „закриване“ и „приключване“, избрахме „приключване“, тъй като този термин е възприет в нашия чл. 419 ТЗ.

рантираното вземане. Същото правило се прилага, ако за вземането съществува солидарно създадено лице.²³ Тези изключителни разпореждания на действащия ИтГК не бива да лягат в основата на общоважими изводи. У нас липсва изричен законов текст за запазването на гаранциите при признаване (потвърждаване, одобрение) на салдото и затова считаме, че гаранциите, дадени за отделните вземания, не се запазват като такива и за салдото. Това наше разбиране е в унисон с естеството на новацията, която се явява последица от признатото салдо.²⁴ Липсата на изрично правило, аналогично на чл. 1828 ИтГК, при уредбата на договора за текуща сметка в глава 28 на ТЗ води до извода, че признаването на салдото (резултата) не само прекратява всички включени в контокорентната сметка взаимни вземания, но и на по-силно основание се прекратяват и обезпечавашите ги залог, ипотека и поръчителство. Залогът, ипотека и поръчителството, които обезпечават отделни вземания, отнесени по контокорентната сметка, не обезпечават така също и вземането по салдото, тъй като *de lege lata* не се запазват. Двустранно признатото салдо има действие, водещо до прекратяване на всички акцесорни права (залози, ипотеки, поръчителства), т.е. погасяват се дадените обезпечения по отделните вземания, записани хронологически *a conto*.

С оглед на значителното приложение на ДТС²⁵ в стопанската ни практика и за да се постигне целта (идеята) на доминиращото в нашата стара и нова търговскоправна литература становище²⁶ за по-

---

Следва да се посочи за пълнота, че в чл. 302 ТЗ от 1897 г. (отм.) е използван (при превода на § 285 от унгарския ТЗ от 1875 г.) погрешно терминът „сключване“ вместо действителния „приключване“.

²³ Вж. и **Caringella, Fr.** *Contratti. Normativa e giurisprudenza ragionata*, 2008, р. 962. Също **Златанов, Бл.** Съдбата на обезпеченията по отделните вземания, записани в контокорентната сметка, с оглед на действието на признатото салдо. – Адвокатски преглед, 2017, № 3, 35–36.

²⁴ Пак там, с. 36.

²⁵ Следва да се има предвид, че ДТС позволява на страните да избегнат предвидените законови ограничения за плащания в брой със ЗОПБ. По наше мнение тези ограничения са неоправдани и пресилени. Те ползват основно търговските банки.

²⁶ Вж. **Герджиков, О.** Търговски сделки. 4. изд. С., 2015, с. 273 и с. 275; **Кацаров, К.** Систематичен курс по българско търговско право. 4. изд. С., 1990, с. 527.

стигане на ефект на новиране, но без погасяване на дадените обезпечения при признаването на салдото, се усеща остра нужда от адекватно правно регулиране чрез установяване на изричен законов текст за запазване на обезпеченията²⁷ (с възможност за конкретизиране²⁸ в закона на вида на обезпеченията – например само залог и поръчителство).²⁹

Към настоящия момент не е формирана съдебна и арбитражна практика по отношение на съдбата на обезпеченията (гаранциите) на вписаните в текущата сметка вземания. При мълчанието на закона следва да се приеме, че с признаването на салдото се постига ефект на новиране с погасяване на дадените обезпечения по отделните вземания, обхванати от притегателната сила на контокорента. Това наше разбиране е изолирано и не се споделя в теорията ни.

В старата италианска и руска доктрина и практика преобладава мнението, че със самото вписване на едно вземане в текущата сметка последното се новира.³⁰

По италианското облигационно право вписването в текущата сметка на един търговски ефект се предполага да е направено под условието *salvo incasso* (*sauf encaissement, zahlungshalber*). Затова, когато един търговски ефект, минат (записан) в текущата сметка, остане неизплатен на падежа, кредиторът има право на следната

---

²⁷ Следва законовият текст да съдържа ясно и недвусмислено указание, че обезпеченията на отделните вземания, отнесени по текущата сметка, обезпечават така също и вземането по салдото *в границите на този срок и на тази сума, за които са били установени* – срв. чл. 1828 ИтГК, където изрично е посочено, че кредиторът по салдото може да се възползва от съществуващата в негова полза гаранция *до размера на гарантираното вземане*, вписано в текущата сметка. От друга страна, гаранцията се запазва само до размера на новото вземане по салдото, ако то е по-малко по размер.

²⁸ Италианският законодател в разпоредбата на чл. 1828 ИтГК е обхванал всички обезпечения – реални и лични. При този подход кредиторът по салдото е с максимално отчетен и защитен интерес.

²⁹ Така **Златанов, Бл.** Съдбата на обезпеченията по отделните вземания, записани в контокорентната сметка, с оглед на действието на признатото салдо. – Адвокатски преглед, 2017, № 3, 37–38.

³⁰ Вж. **Navarini**, t. 2, § 759; **Меворах, Н., Д. Лиджи, Л. Фархи.** Коментарь на закона за задълженията и договорите. Ч. II. Чл. чл. 334–482. С., 1926, с. 366; **Шершеневич, Г. Ф.** Учебник торговаго права. 7. изд. Москва, 1914, с. 245.

опция: да си послужи със самия ефект или пък да се откаже от ефекта и да сторнира операцията (вж. чл. 1829 Codice civile, както и art. 345 (1) Cod. di commercio ital. от 1882 г. (отм.). Клаузата *salvo incasso* се явява класическо (традиционно) разрешение на италианското търговско облигационно право и позволява вписването в текущата сметка на получени вместо плащане записи на заповед, т.е. откриване на кредит срещу портфейл, вписан в заверение по текущата сметка на длъжника. Рисковете от неизплащането на този портфейл обаче остават в тежест на длъжника.³¹ У нас, ако страните по контокорента не са предвидили изрично клаузата (условието) *salvo incasso*, би следвало да не се включват в сметката вземания от трети лица (*crediti verso terzi*).

В чл. 1833, ал. 1 СС е закрепено правилото, че ако контокорентният договор е сключен за *неопределен срок/dies incertus* (като безсрочен), всяка от страните може да го прекрати при всяко периодично приключване (закриване) на сметката с предизвестие от минимум десет дни.

Несъстоятелността (фалитът, конкурсът, банкрутът) също може да води до прекратяване на ДТС, като е без значение коя от страните контокорентисти е изпаднала в несъстоятелност.

Ако някоя от страните по контокорента почине или бъде поставена под пълно запрещение, наследниците ѝ, респ. законният ѝ представител (настоятникът), както и другата страна могат да прекратят договора, като плащането по крайното салдо (крайния остатък) обаче се извършва на договорно посочената дата на приключване на сметката, или ако такава дата не е уговорена в *conto corrente* и не е установен (формиран) обичай – в края на последното шестмесечие, считано от датата на сключване на договора (арг. от чл. 1833, ал. 3 ИТГК във вр. с чл. 1831 с. к.).

Всяка от страните по контокорентния договор може да го прекрати, в случай че вземането по евентуалното салдо е заповорирано от взискател (кредитор) – арг. от чл. 1830, ал. 2 Codice civile.

---

³¹ Вж. Navarini, t. 2, § 744 и § 759. Меворах, Н., Д. Лиджи, Л. Фархи. Цит. съч., с. 366. Franchi, L., V. Feroci, S. Ferrari. Op. cit., p. 205.

Страната, на която е връчено запорното съобщение, е длъжна да уведоми другата.

III. Заключение

В заключение може да се каже, че ИтГК от 1942 г. и в частност подробната (детайлна) правна уредба на контокорентния договор (чл. 1823–1833 ИтГК) са съобразени с разрешенията, утвърдили се в международната (търговска) практика. Изследването на нормите, установени в чл. 1823–1833 ИтГК, е средство за разбиране на текущата сметка като един класически (традиционен) институт на *jus mercatorum*. Правната уредба на ДТС в ИтГК може да послужи като образец (стандарт, оптимизационна стратегия) за страните, които са приели само отделни правни норми, уреждащи контокорентните правоотношения. Разпоредбите на ИтГК (гл. XVI „За текущата сметка“) биха могли да послужат като евентуален обект на заимстване и като отличен образец за едно по-подробно и задълбочено уреждане на *conto corrente* в действащия у нас ТЗ в подкрепа на бизнеса. Може с пълно основание да приемем, че правната рамка на контокорентния договор в ИтГК е необходим нормативен катализатор на обществените промени в сферата на търговията в условията на пазарна икономика. Правната уредба на ДТС в Република Италия безспорно улеснява и опростява отношенията между търговците, като страните по контокорента взаимно се кредитират до момента на приключване на сметката, което от своя страна води до оптимизиране (оптимизация, интензификация) на В2В отношенията. Традиционното (класическото) разбиране за контокорента, както и модерното (новото, съвременното) начало в частното право успешно се преплитат и си взаимодействат в регламентацията на контокорентния договор в *Codice Civile* (CC). Статията ни предлага правила за случаите, в които чл. 419 ТЗ не дава отговор на даден въпрос или съдържа незадоволително разрешение.

Изследването на *conto corrente* по италианското облигационно право може да послужи за уеднаквяване на правораздаването, като се установи общо разбиране за този правен институт, който е „роден“ именно в Италия. Статията ни косвено повдига и въпроса дали разделението между *jus civile* и *jus mercatorum* е необходимост, или

е случайност, с оглед на обединяването на гражданските и търговските договори в ИтГК от 1942 година.

Предложения de lege ferenda

1) По съображения за правна сигурност по наше мнение е налице практическа нужда в ТЗ да се създаде нова алинея в чл. 419 ТЗ със следното съдържание:

Договорът за текуща сметка се сключва в писмена форма.

2) По съображения за икономическа целесъобразност е налице практическа нужда в ТЗ да се включи разпоредба по подобие на чл. 1823, ал. 2 Codice civile, като се създаде нов чл. 419а със следното съдържание:

В края на всеки отчетен период, след като сметката се приключи, вземането по междинното салдо се пренася (се прехвърля) за следващия отчетен период като първо установено перо. Ако срокът на договора е изтекъл, вземането по салдото (остатъкът) трябва да се изплати.

3) Следва в действащото търговско законодателство да се създаде законов текст, уреждащ запазването на обезпеченията по отделните вземания за задължението по двустранно признатото салдо, т.е. установяване на изрично правило, по силата на което кредиторът по салдото запазва правата по дадените обезпечения по отделните вземания, трансформирани в пера по контокорентната сметка. Би могло да се привнесе у нас разгледаното в статията разрешение на чл. 1828 ИтГК, като рецепцията следва да е прецизна и да допринася за елегантната унификация с проверената вече от времето уредба на *conto corrente* в Италия. Изключително важна особеност на търговското право, която го отличава от другите правни отрасли, е именно международната унификация на правните норми.